

Latvijas Cilvēktiesību centrs (LCC) vēlas uzteikt Izglītības ministrijas sagatavoto priekšlikumu Izglītības vadlīniju izstrādei, un, ņemot vērā 22.oktobra diskusiju ievirzi par to, vai viendzimuma attiecību eksistences minēšana skolēniem atbilst tikumības jēdzienam, izteikt juridisku analīzi par to, kādas vērtības aizsargā Satversme, lai saprastu, ko nozīmē nodrošināt „tikumisko audzināšanu, kas atbilst Latvijas Republikas Satversmē ietvertajām un aizsargātajām vērtībām, īpaši tādām kā laulība un ģimene”.

1.Satversmē ietvertās un aizsargātās vērtības

Lai gan Satversme ir juridisks dokuments, tā juridiskā formā sevī ietver valstij nozīmīgākās vērtības un principus, it sevišķi cilvēktiesību un publiskās pārvaldes noteikumus.¹ Izstrādājot Satversmes preambulu, Konstitucionālo tiesību komisija atkārtoti izvērtēja tās vērtības, kuras noteic Satversme. Šīs vērtības tika konkretizētas nesen Satversmei pievienotajā preambulā un tās ir atspoguļotas Satversmes 8.nodaļā.

1.1.Vērtību orientācija uz Eiropas Rietumiem

Preambula „Latvijas identitāti Eiropas kultūrtelpā kopš senlaikiem veido...”

Konstitucionālo tiesību komisija vairākkārt ir uzsvērusi, ka Latvijas sabiedrība pašidentificējas ar Rietumvalstīm.² Komisija skaidro, ka „(š)ī Latvijas idejiskā lokalizācija Eiropas (Rietumu) politiskajā un tiesību telpā izpaudās gan valsts dibināšanas posmā, gan pēc valsts neatkarības atjaunošanas” un joprojām ir nemainīga.³ Tā nozīme „Latvijas politisko un tiesisko ideju pieslēgšanos attiecīgajām Eiropas (plašākā nozīmē – Rietumu) politiskajām un tiesiskajām idejām un vēsturiskajai pieredzei”.⁴ Tā praktiski izpaužas kā dalība Eiropas Padomē un Eiropas Savienībā ar to akceptēto cilvēktiesību minimumu un virsprincipiem,⁵ kuri jāinterpretē tā, „lai Latvijas demokrātiskā valsts iekārta atbilstu

¹ Konstitucionālo tiesību komisija Viedoklis „Par Latvijas valsts konstitucionālajiem pamatiem un neaizskaramo Satversmes kodolu” Rīgā 2012.gada 17.septembrī Publicēts www.president.lv, [43], http://www.president.lv/images/modules/items/PDF/17092012_Viedoklis_2.pdf.

² Ibid, [221].

³ Ibid.

⁴ Ibid, atsauce uz Egils Levits: Latvijas tiesību sistēmas attīstības iezīmes uz XXI gadsimta sliekšņa. Grām.: Latvijas tiesību vēsture. 1914-2000. Rīga: Fonds Latvijas Vēsture, 2000.

⁵ Konstitucionālo tiesību komisija Viedoklis „Par Latvijas valsts konstitucionālajiem pamatiem un neaizskaramo Satversmes kodolu” [222].

tiem minimālajiem kritērijiem, kas to iekļauj Eiropas moderno demokrātisko valstu saimē”.⁶

1.2. Tiesiskas valsts virsprincips un cilvēktiesību normu interpretācija atbilstoši starptautiskajām saistībām

Satversmes 89.pants Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

Satversme paredz ne tikai to, ka Rietumvalstu vērtību sistēma ir Latvijas stratēģiskais mērķis, bet arī to, ka Satversmē ietvertās normas ir interpretējamas atbilstoši Eiropas un starptautiskajiem standartiem. Šāda prasība izriet arī no tiesiskas valsts principa, kas paredz tiesību virsvadību pār visiem valsts lēmumiem un arī pieprasa nodrošināt cilvēktiesību garantijas, kas noteiktas Satversmes 8.nodaļā,⁷ kura pieder Eiropas cilvēktiesību sistēmai, ko veido Eiropas Savienības Cilvēktiesību harta un Eiropas Cilvēktiesību konvencija, kā arī Apvienoto Nāciju universālā cilvēktiesību sistēma.⁸ Šo piederību apliecina Satversmes 89.pants, paredzot, ka Satversmes 8.nodaļa interpretējama atbilstoši [augstākminētajiem] starptautiskajiem tiesību aktiem, tādējādi pēc iespējas tuvinot Latviju Eiropas un starptautiskajiem standartiem.⁹ Satversmes tiesa šajā sakarā noteikusi, ka „[g]adījumos, kad ir šaubas par Satversmē ietverto cilvēktiesību normu saturu, tās tulkojamas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē”.¹⁰

1.3. Starp cilvēktiesību normām nav hierarhijas

Attiecībā uz īpaši izcelto Satversmes 110.pantu (laulības un ģimenes aizsardzība) jāuzsver, ka Satversme ir vienots veselums, un tajā ietvertās normas ir tulkojamas sistēmiski,¹¹ nevis atrauti viena no otras. Līdz ar to nav pamata izcelt vienīgi laulību un ģimeni uz citu ar Satversmi aizsargāto vērtību (cilvēktiesību normu) fona, jo Satversmes 110. pantā ietvertās vērtības neizslēdz citu vērtību piemērošanu un nav pārākas par, piemēram, 96.pantā ietverto privātās dzīves aizsardzību vai 91.pantā noteikto principu, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā un ka cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Cilvēktiesību normas ir absolūtas vai relatīvas, t.i., ierobežojamas īpašos apstākļos, bet ne hierarhiskas. Arī no Satversmes preambulas nav „nolasāma” vērtību hierarhija, vien to uzskaitījums, kur līdzās pastāv gan

⁶ Ibid [225].

⁷ Ibid [231].

⁸ Ibid [315].

⁹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis (2011), 15.

¹⁰ Satversmes tiesa Lietas Nr. 2000-03-01. 30.08.2000.

¹¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis (2011), 15.

„vispārcilvēciskās”, gan „kristīgās” vērtības, gan pagāniskā „latviskā dzīvesziņa”, nevienai no šīm vērtībām nav prioritāte, tās ir vienlīdzīgas. Konstitucionālo vērtību jeb principu vienāda tiesiskais spēks izriet arī no vācu tiesīzinātnieka Roberta Aleksija (*Robert Alexy*) teorijas par samērīguma principa piemērošanu konstitucionālo tiesību normu kolīziju gadījumā.¹² Viņš pamattiesību normas uzskata par principiem, kuri nevis „ir vai nav piemērojami” kā noteikumi, bet vienmēr jāpiemēro „tiklāt, ciktāl tiesiskie un faktiskie apstākļi atļauj”, tāpēc to piemērošana notiek ar samērīguma principa palīdzību, kas ļauj noteikt principa piemērošanas robežas katrā konkrētajā situācijā. Šo principu piemērošana caur samērīgumu izslēdz hierarhijas pastāvēšanu starp konstitucionālām cilvēktiesību garantijām.

Līdz ar to laulības un ģimenes aizsardzība ir vienāda konstitucionāla ranga norma ar piemēram, Satversmes 91.pantu (nediskriminācija). Turklāt laulības un ģimenes jēdzienu piepildīšanai ar saturu jāņem vērā Satversmes 89.pants, kurā ir atsauce uz Latvijai saistošajām starptautiskajām saistībām. Uz to ir norādījusi Satversmes tiesa: „Interpretējot Satversmes 110.panta pirmajā daļā ietvertās pamattiesības, vienlaikus jāņem vērā starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ietvertās normas un to piemērošanu praksē.”¹³

1.4. Laulības un ģimenes jēdzieni ir nošķirami

Laulības definīcija ir nosakāma valsts rīcības brīvības ietvaros, t.i., valsts ir tā, kura nosaka, starp kādiem subjektiem būs laulība. Neskatoties uz to, Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) *Schalk and Kopf v. Austria* lietā [61] uzsvēra, ka Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 12.pantā noteiktās tiesības stāties laulībā vairs nekādā gadījumā nav attiecināmas tikai uz pretējā dzimuma personām, tās attiecas arī uz viena dzimuma personām, ja valsts šādas attiecības atzīst par laulību. Arī ES Pamattiesību hartas 9. pants "Tiesības stāties laulībā un tiesības izveidot ģimeni" atstāj dalībvalstu ziņā precizēt šo tiesību saturu, tādējādi nedz aizliedzot, nedz arī uzliekot par pienākumu piešķirt laulības statusu viena dzimuma pāriem. Tātad valsts var noteikt, ka tā savos nacionālajos tiesību aktos neatzīst viendzimuma pāru laulības, tomēr Eiropas Cilvēktiesību konvencija un ES Pamattiesību harta ļauj laulības attiecināt gan uz pretējā, gan uz viendzimuma pāriem, atzīstot šādas attiecības par aizsargājamām vērtībām. Eiropu šajā ziņā var iedalīt trijos blokos – valstis, kur viendzimuma pāri drīkst laulāties; valstis, kur viendzimuma pāru laulība netiek atzīta, bet viendzimuma pāriem atzīst reģistrētas partnerattiecības, un, visbeidzot, valstu grupa, pie kuras pieder arī Latvija, kur viendzimuma attiecības neatzīst vispār un laulība konstitucionāli nostiprināta vien pretējā dzimuma pāriem.

¹² Robert Alexy, *A Theory of Constitutional Rights* (OUP 2002) 47.

¹³ Satversmes tiesa. 2004-02-0106. 11.10.2004.

Nesenajā spriedumā "Oliari un citi pret Itāliju" ECT ieskicēja Itālijas, citu valstu un Eiropas kontekstu attiecībā uz viendzimuma pāru juridisku atzīšanu, norādot, ka 24 no 47 Eiropas Padomes dalībvalstīm vienā vai citā veidā juridiski atzīst viendzimuma partnerattiecības. ECT arī norādīja, ka Eiropas Padome ir pieņēmusi vairākas rekomendācijas, aicinot dalībvalstis atzīt viendzimuma partnerattiecības. ECT minēja, ka viendzimuma pāri ir tikpat spējīgi veidot stabilas attiecības kā pretējā dzimuma pāri un ka viendzimuma pāri ir relatīvi salīdzināmā situācijā attiecībā uz nepieciešamību atzīt un aizsargāt viņu attiecības juridiski ([165]).

Šādu nepieciešamību atzīst arī vairāki ieteikuma tiesību dokumenti, piemēram, Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Rekomendācija CM/Rec(2010)5, kas aicina dalībvalstis juridiski risināt viendzimuma pāru problēmas, ar kurām viņi saskaras dzīvē, ja dalībvalsts tiesību akti neparedz laulību vai reģistrēto partnerattiecību institūtu ([166]). ECT arī minēja: tā nevar neņemt vērā apstākli, ka starptautiski nepārtraukti notiek viendzimuma partnerattiecību atzīšanas paplašināšanās. ECT uzsvēra, ka svarīga ir arī attīstība pasaulē attiecībā uz viendzimuma attiecību atzīšanu, kuras kontekstā tiesa taisīja savu spriedumu.

Tomēr viena no galvenajām tiesas atziņām ir tā, ka viendzimuma pāri ir relatīvi salīdzināmā situācijā ar pretējā dzimuma pāriem attiecībā uz nepieciešamību atzīt un aizsargāt viņu attiecības juridiski ([165]). Juridisks šo attiecību regulējums ir nepieciešamība, ko vairākkārt atzinusi gan ECT, gan arī Eiropas Padomes ieteikuma tiesības [165]-166], un uz to norāda arī attīstība citur pasaulē ([178]). Tātad attiecībā uz jautājumu – atzīt vai neatzīt viendzimuma pāru tiesības juridiski vienā vai citā veidā – valstu rīcības brīvības robeža vērtējama, ņemot vērā apstākli, ka šis jautājums ir saistīts ar personas eksistenci un identitāti ([178]).

No augstākminētā izriet, ka ECT, kura piemēro Latvijai saistošo Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, uzskata, ka Konvencija juridiski aizsargā viendzimuma attiecības.

Attiecībā uz terminu "ģimene" šī termina saturs ir daļēji papildīts caur ECT judikatūru un ES tiesību aktiem, un tas ir plašāks nekā laulība.¹⁴ Pirmkārt, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā ietvertais jēdziens „ģimenes dzīve” neattiecas tikai un vienīgi uz ģimeni, kas balstīta uz laulību. Arī Satversmes tiesa spriedumā 2004-02-0106 lēma: "Interpretējot jēdzienu "ģimenes dzīve", Eiropas Cilvēktiesību tiesa norāda, ka bioloģiskā un sociālā realitāte (biological and social reality) ir prioritāra salīdzinājumā ar likumisko pieņēmumu (legal presumption) (sk. ECT sprieduma lietā "Kroon and Others v. The Neatherlands" 40. §)."¹⁵ ECT arvien vairāk atzīst viendzimuma partnerattiecības, un tās tiek iekļautas "ģimenes dzīves" definīcijā,

¹⁴ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa.. Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis (2011), 573.

¹⁵ (11.10.2004) 14.punkts.

kuras kritērijs, ka jau minēts augstāk, ir bioloģiskā un sociālā relaitāte, nevis laulības eksistence.¹⁶

Otrkārt, ES Direktīvas 2004/38¹⁷ 2. un 3.panta izpratnē par ES pilsoņa ģimenes locekli uzskatāmi arī partneri, kuriem ir ilgstošas un stabilas partnerattiecības vai ar kuriem ir reģistrētas partnerattiecības, tādējādi paplašinot ģimenes definīciju ne tikai attiecībā uz pretējā dzimuma, bet arī viendzimuma pāru partnerattiecībām ārpus laulības, ja valsts šādas attiecības paredz reģistrēt. Attiecīgi citā ES dalībvalstī reģistrētās partnerattiecības vai slēgtā laulība ir atzīstama citās dalībvalstīs tiktāl, ciktāl uz šiem ģimēns locekļiem attiecas ES tiesību normas, piemēram, pārvietošanās brīvība vai mantiskās attiecības.

1.5. nediskriminācijas princips

Visbeidzot, laulības un ģimenes dzīves aizsardzība ir ciešā sakarā ar citu Satversmē un starptautiskajos tiesību dokumentos aizsargāto vērtību - nediskrimināciju. Satversmes 91. pants nosaka, ka "[v]isi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas." Diskriminācija uz seksuālās orientācijas pamata *expressis verbis* ir aizliegta Darba likumā¹⁸ un Fizisko personu – saimnieciskās darbības veicēju – diskriminācijas aizlieguma likumā.¹⁹

ANO līmenī diskriminācijas aizliegums uz seksuālās orientācijas pamata izriet no Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 26. panta.²⁰ 1994. gada *Toonen v Australia* lietā (komunikācija No 488/1992) ANO Cilvēktiesību komiteja skaidri norādīja, ka viendzimuma attiecību kriminalizēšanu un diskrimināciju nav iespējams uzskatīt par nepieciešamu un samērīgu mēru sabiedrības veselības un morāles aizsardzībai. 2011. gada jūnijā ANO Cilvēktiesību padome pieņēma Rezolūciju par cilvēktiesībām, seksuālo orientāciju un dzimuma identitāti (A/HRC/RES/17/19), pilnvarojot ANO Augsto komisāru cilvēktiesību jautājumos veikt pētījumu par valstu diskriminējošiem tiesību aktiem un darbībām saistībā ar personu seksuālo orientāciju. Šo ziņojumu 2015. gada 4. maijā papildināja ar ziņojumu A/HRC/29/23, kurā ANO

¹⁶ Family life is established when a couple is cohabiting and in a stable de facto relationship. 215 211 P. Johnson, supra note 54, p. 96. 212X. and Y. v. United Kingdom, supra note 68, p. 221. 213L. Hodson, supra note 56. 214Jens M. Scherpe, 'Same-Sex Couples Have Family Life', The Cambridge Law Journal, 2010, Vol. 69, Iss. 3, pp. 463-465. 215Kärner v. Austria, supra note 39, para. 37

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK

¹⁸ Saeima, Darba likums, pieņemts 20.06.2001. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=26019>

¹⁹ Saeima, Fizisko personu – saimnieciskās darbības veicēju – diskriminācijas aizlieguma likums, pieņemts 29.11.2012. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=253547>

²⁰ Sarah Joseph and Melissa Castan (eds), *The International Covenant on Civil and Political rights. Cases, Materials, and Commentary*, 3rd ed, OUP 2013, 784; skatīt *Young v Australia* (941/00).

Augstais komisārs cilvēktiesību jautājumos atkārtoti uzsver, ka valstīm ir pienākums pasargāt personas no naida motivētiem nodarījumiem ([11]) un diskriminācijas uz seksuālās orientācijas vai dzimuma identitātes pamata ([16]). Šī ziņojuma 48 paragrāfs norāda, ka pēdējos divos gados vairākās valstīs ir ieviesti vai pastāv centieni ieviest (kā Latvijā pašlaik) "anti-propagandas" likumus, kas ierobežotu publisku diskusiju par seksuālo orientāciju "bērnu interešu aizsardzības" aizsegā. Ziņojumā minēts, ka šie likumi parasti ir plaši formulēti, un to mērķis ir mazināt izteiksmes brīvību par šo tēmu. Šādi tiesību akti jau pastāv Kirgizstānā, Nigērijā, Moldovā, Krievijā, Ugandā un Ukrainā. Šī ziņojuma 57.paragrāfs uzskaita šādu tiesību aktu negatīvo ietekmi, proti, tie var veicināt vardarbību un pakļaut LGBT grupai piederīgus cilvēkus dažādiem veselības riskiem, jo šie akti ierobežo vai sagroza informāciju, kas saistīta ar seksualitāti, un veicina tādu materiālu izplatību, kas satur stereotipus un aizspriedumus.

Eiropas Padomes līmenī Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14. pants paredz, ka Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas - neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, piederības kādai mazākumtautībai, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa. Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) praksei, "cits stāvoklis" ir arī seksuālā orientācija. To ECT sākotnēji atzina saistībā ar aizbildniecības jautājumiem, un tagad šī atziņa aptver plašu tiesību loku, ieskaitot krimināltiesības (skatīt *SL v Austria* (App No 45330/99) 9 January 2003, (2003)37 EHRR 799, ECHR 2003-I).²¹ Balstoties uz ECT lēmumiem, piemēram, lietā *Lustig-Prean and Beckett v. the UK* (1999), Eiropas Padomes Rezolūcija par seksuālo orientāciju (1728(2010)) nosaka, ka seksuālā orientācija un dzimuma identitāte ir aizliegtie diskriminācijas pamati. Eiropas Padomes ietvaros Ministru komiteja 2010. gada 31. martā pieņēma rekomendāciju CM/Rec(2010)5 dalībvalstīm par pasākumiem cīņā pret diskrimināciju uz dzimumorientācijas vai dzimuma identitātes pamata. Cita starpā šī rekomendācija noteic, ka "nekādu kultūras, tradīciju vai citu vērtību, ne arī "dominējošās kultūras" noteikumu piesaukšana nevar attaisnot naida runu vai jebkuru citu diskriminācijas formu, tostarp uz dzimumorientācijas vai dzimuma identitātes pamata". Visbeidzot, ECT lietā *Vejdeland* un citi pret Zviedriju²² uzsvēra, ka diskriminācija uz dzimumorientācijas pamata ir tikpat nopietna kā diskriminācija rases, izcelsmi vai ādas krāsas dēļ (skatīt arī *Smith un Grady v UK*, No 33985/96 un 33986/96 [97]) ([55]).

Eiropas Savienības ietvaros Savienībai ir pienākums nodrošināt nediskrimināciju visās ES aktivitātēs (TFEU 10.pants,²³ ES Pamattiesību hartas 21.pants²⁴) arī attiecībā uz seksuālo

²¹ Jacobs, White & Ovey, *The European Convention on Human Rights*, 6.th ed, OUP, 2014, 585.

²² ECT, 2012.gada 9.februāra spriedums, iesniegums Nr. 1813/07.

²³ Nosakot un īstenojot savu politiku un darbības, Savienība tiecas apkarot diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

²⁴ 1. Aizliegta jebkāda veida diskriminācija, tostarpā diskriminācija dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpatnību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai

orientāciju un dzimuma identitāti, kā to apliecina, piemēram, 2000. gada 27. novembra direktīva, kas nosaka kopējo sistēmu vienādei attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (2000/78/EC),²⁵ kas ietver pienākumu darba tiesiskajās attiecībās nediskriminēt seksuālās orientācijas dēļ.

Tātad ANO, Eiropas Padomes un Eiropas Savienības līmenī ir noteikts, ka diskriminācija seksuālās orientācijas pēc nav pieļaujama.

1.6. Viendzimuma attiecību pieminēšanas „iespējamā,” negatīvā ietekme uz bērnu no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas viedokļa

Pasaulē ir bijuši vairāki mēģinājumi ierobežot “homoseksuālisma propagandu”, kuros gribēts uzsvērt nepieciešamību aizsargāt bērnu tiesības un morāli. Šādi tiesību akti pastāv, piemēram, Krievijā. ECT praksē ir nostiprinātas seksuālo minoritāšu tiesības uz izteiksmes brīvību iestāties par seksuālo minoritāšu tiesību atzīšanu, un tiesa norādījusi, ka tās rīcībā nav zinātnisku pierādījumu vai socioloģisku datu, kas apstiprinātu, ka homoseksualitātes vienkārša pieminēšana vai publiskas debātes par seksuālo minoritāšu sociālo statusu negatīvi ietekmētu bērnus vai mazaizsargātus pieaugušos.²⁶

jebkuru citu uzskatu dēļ, diskriminācija saistībā ar piederību pie nacionālās minoritātes, diskriminācija īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

²⁵ Preambula (11) Diskriminācija reliģijas vai uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ var apdraudēt EK līguma mērķu sasniegšanu, jo īpaši augsta līmeņa nodarbinātības un sociālās aizsardzības sasniegšanu, dzīves līmeņa un dzīves kvalitātes paaugstināšanu, ekonomisko un sociālo kohēziju un solidaritāti, un personu brīvu pārvietošanos. (12) Šajā nolūkā attiecībā uz šīs direktīvas aptvertajām jomām visā Kopienā būtu jāaizliedz tieša vai netieša diskriminācija reliģijas vai uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Šāds diskriminācijas aizliegums būtu jāpiemēro arī trešo valstu pilsoņiem, bet tas neattiecas uz atšķirīgu attieksmi, kā pamatā ir pilsonība un kas neierobežo noteikumus, kuri reglamentē trešo valstu pilsoņu iebraukšanu un uzturēšanos, kā arī viņu darba un profesijas iespējas. 1. pants Mērķis Lai vienlīdzīgas attieksmes princips stātos spēkā dalībvalstīs, šīs direktīvas mērķis attiecībā uz nodarbinātību un profesiju ir noteikt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. 2. pants Diskriminācijas jēdziens 1. Šajā direktīvā «vienlīdzīgas attieksmes princips» nozīmē to, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas, kuras pamatā ir jebkurš 1. pantā minēts iemesls.

²⁶ ECT 2010. gada 21. oktobra spriedums lietā *Alekseyev v. Russia* [86], Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-101257#{"itemid":\["001-101257"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-101257#{).: „86. The mayor of Moscow, whose statements were essentially reiterated in the Government's observations, considered it necessary to confine every mention of homosexuality to the private sphere and to force gay men and lesbians out of the public eye, implying that homosexuality was a result of a conscious, and antisocial, choice. However, they were unable to provide justification for such exclusion. There is no scientific evidence or sociological data at the Court's disposal suggesting that the mere mention of homosexuality, or open public debate about sexual minorities' social status, would adversely affect children or “vulnerable adults”. On the contrary, it is only through fair and public debate that society may address such complex issues as the one raised in the present case. Such debate, backed up by academic research, would benefit social cohesion by ensuring that representatives of all views are heard, including the individuals concerned. It would also clarify some common points of confusion, such as whether a person may be educated or enticed into or out of homosexuality, or opt into or out of it voluntarily. This was exactly the kind of debate that the applicant in the present case attempted to launch, and it could not be replaced by the officials spontaneously expressing uninformed views which they considered popular. In the circumstances of the present case the Court cannot but conclude that the authorities'

2. Secinājumi

Ņemot vērā, ka Satversme paredz vērtību orientāciju uz Eiropas Rietumiem, ka Satversmē ietvertās vērtības (preambula, Satversmes 8.nodaļā) ir tulkojamas kopumā, nevis atrauti viena no otras, un ka starp cilvēktiesību garantijām nav hierarhijas, kā arī to, ka starptautiskie cilvēktiesību dokumenti atzīst, ka, pirmkārt, personas to seksuālās orientācijas pēc nedrīkst diskriminēt un, otrkārt, viendzimuma pāru attiecības var ietilpt "ģimenes dzīves" definīcijā ES un Eiropas Padomes tiesību aktos, Latvijā nav tiesiska attaisnojuma no izglītības materiāliem izslēgt dažādu seksuālo orientāciju un viendzimuma attiecību minēšanu kā netikumisku. Ņemot vērā, ka Latvijas stratēģiskais mērķis ir piederība Rietumeiropas vērtībām, tad Latvijā jāņem vērā, ka, piemēram, tādas Rietumeiropas valstis kā Lielbritānija, Īrija, Vācija, Zviedrija, Spānija atzīst viendzimuma attiecības un tās aizsargā.

decisions to ban the events in question were not based on an acceptable assessment of the relevant facts.”